

Kommuneplanens arealdel

Konsekvensutredning av
kommuneplanens samlede
virkninger

2019
2030

Kongsvinger kommune, 27. februar 2019

Revidert, 13. mars 2019

Revidert, 26. september 2019

**KONGSVINGER
KOMMUNE**

KOMMUNEPLAN KONGSVINGER

KONSEKVENSTREDNING AV SAMLEDE VIRKNINGER

Oppdragsnavn **Kongsvinger kommuneplan**
Prosjekt nr. **1350028682**
Mottaker **Hilde Nygaard**
Dokument type **Konsekvensutredning**
Versjon **1**
Dato **26.02.19, revidert 26.09.19**
Utført av **Ole Johan Kittilsen og Susanne Lund Johansen**
Kontrollert av **Ole Johan Kittilsen og Susanne Lund Johansen**
Godkjent av **Lars Syrstad**
Beskrivelse **Konsekvensutredning av samlede virkninger av kommuneplanens arealdel for Kongsvinger.**

Innledning

I det følgende er det gjort en vurdering av kommuneplanens samlede konsekvenser for miljø og samfunn. Nullalternativet er kommuneplanen 2010 – 2021. Vurderingen fokuserer på hvordan kommuneplanen (planalternativet) møter kommunale, regionale og nasjonale føringer for følgende tema:

1. Samordnet areal- og transportplanlegging
2. Klima og energi
3. Kulturminner og kulturmiljø
4. Landskapsbilde
5. Naturmiljø
6. Landbruk og ressurser
7. Friluftsliv og nærmiljø, herunder barn og unges interesser
8. Befolkningens helse

Temaene er basert på fastsatt planprogram, men befolkningens helse er lagt til. Under *konklusjon* er konsekvensene av planen med hensyn til hvert tema illustrert etter følgende fargeskala:

Fargekoder for konsekvenser

	Positiv
	Liten positiv
	Nøytral
	Liten negativ
	Middels negativ
	Stor negativ

Kunnskapsgrunnlaget er primært arealregnskap (eget dokument) og KU av enkeltvise arealinnspill (eget dokument).

Det er gjennomført risiko og sårbarhetsanalyse (ROS) iht. PBL § 4-3, som følger planen som eget dokument. Konklusjonene gjengis her, men konsekvensutredes ikke på samme måte som de andre temaene.

1 Samordnet areal- og transportplanlegging

Målet for samordnet areal- og transportplanlegging (SATP) er å redusere arealforbruket og transportbehovet, herunder avhengigheten av personbilen, og å styrke grunnlaget for gange, sykkel og kollektivtransport.

Bakgrunnen er overordnede mål om en mer bærekraftig og robust arealdisponering som for eksempel nedfelt i statlige planretningslinjer for bolig, areal og transportplanlegging, plan- og bygningsloven og FNs bærekraftsmål.

I byutviklingsstrategien Kongsvinger 2050 har kommunen og regionale myndigheter definert et byplankonsept som følger opp de overordnede føringene for SATP: Kongsvinger by skal utvikles mer klimavennlig, bli mer attraktiv å bo og jobbe i, og styrkes som regionsenter. Det legges opp til utvikling av en mer kompakt by, der flere bor, handler og jobber sentralt noe som sikrer bedre grunnlag for at flere kan la bilen stå oftere i det daglige.

Byplankonseptet bygger på tre bærende fundamentet for areal- og transport. Under er kommuneplanens måloppnåelse vurdert i lys av de tre fundamentene:

1. Yttergrensen er nådd
2. Én konsentrert sentrumskerne på nordsiden av Glomma
3. Trafikkhierarkiet snus

Videre er det gjort en vurdering av arealer utenfor byområdet, som ikke berøres av byutviklingsstrategien. Til slutt er planforslagets konsekvenser for SATP oppsummert og vurdert.

Yttergrensen er nådd

Arealene i sentrumsnære områder dekker langt på vei framtidens boligbehov. Det skal legges opp til en gradvis urbanisering og fortetting med kvalitet av boligtilbudene inn mot sentrum. Kommunen har per i dag arealreserver for eneboliger/rekkehus som ligger langt fra sentrum, eller har en beliggenhet i høyden som gjør dem mindre egnet for å bygge opp under en satsing på gange- og sykkel.

Generelt genererer såkalte satellitter, det vil si fremtidige feltområder adskilt fra sentrum og det tilgrensende tettstedet, økt transportbehov og dermed flere kjørte kilometer med personbil, sammenlignet med utbygging i/i nær tilknytning til eksisterende senter og tettsteder. Beregninger Rambøll har gjort i forbindelse med kommune- og regionalplanarbeid i for eksempel Kongsberg, Bergen og til kommuner på Nord-Jæren (Stavanger, Sandnes og omlandskommunene) tilsier at kjørte kilometer med personbil som en tommelfingerregel er 50 % høyere når veksten skjer i slike satellittområder enn i sentrum og tettstedene.

Langsiktig ytre byvekstgrense er vist i planbeskrivelsens kapittel 4.2.

Konseptfundamentet er fulgt opp på følgende måte:

- Det er satt en langsiktig byvekstgrense der hensynet til mobilitet har veid tungt. Alle nye utbyggingsområder er lokalisert innenfor den langsiktige byvekstgrensen.
- Det er ikke lagt inn nye satellittområder for bolig i planen. Nye fremtidige felt er lagt til randsonen av eksisterende tettsted.
- I byområdet er framtidig felt «ytterst på Lierrasta» tatt ut av planen, mens «Solbakken» er justert nærmere eksisterende bystruktur og tilknyttet krav om g/s-tilrettelegging.
- Videre er det knyttet rekkefølgekrav til flere av byggeområdene slik at man styrer prioriteringen av områdene i tid og sikrer at områdene nærmest sentrum bygges ut først. De øvrige framtidige boligfeltene i gammel plan videreføres.
- Reduserte krav til parkering og uteareal skal stimulere til økt boligbygging sentralt. Det samme med økte byggehøyder.
- Planen legger opp til byutvikling/transformasjon av eksisterende næringsområder innenfor byvekstgrensen, herunder på Langeland, og på dagens tømmerterminal på Norsenga.

Arealbeslag som følge av arealinnspill

Under er det redegjort for arealbeslaget som følger av arealinnspill som tas inn i ny plan. Alle tall er angitt i dekar (daa). Arealer både i og utenfor byområdet er inkludert.

Tabell 1: Arealbeslag (målt i daa) som følge av arealinnspill tatt inn i planen: Samlet forbruk og korleksjon for arealer som allerede ligger inne som bebyggelse og anlegg i gammel plan.

Områdenummer og områdenavn i konsekvensutredningen	Samlet arealbeslag ny plan	Arealformål	Arealer avklart til byggeformål i gammel plan	Netto nytt arealbeslag i ny plan	Gjeldende arealformål
15Ryllikveien/Utsiktveien	83	Bolig	35	48	Dels bolig, dels LNF
24 Holt	100	Bolig	0	100	LNF
34 Bråtan/Sesselrud	16	Bolig	0	16	LNF
37 Skytebanen	80	Bolig	36	44	Dels annen bebyggelse og anlegg, dels LNF
35 Asylmottaket	7	Bolig	7	0	Næring
36 Solbakken	80	Bolig	73	7	Bolig, noe LNF
49 Tømmerterminalen	48	Kombinert bebyggelse og anlegg	48	0	Industri og samferdsel
BOLIG SUM	414	Bolig	203	215	-
52 Sykehuskogen	20	Privat og offentlig tjenesteyting	0	20	Friområde
PRIVAT OG OFFENTLIG TJENESTEYTING SUM	20	Privat og offentlig tjenesteyting	0	20	-
10 Møkeråsen	150	Fritidsbolig	0	150	LNF
32 Møkeren	28	Fritidsbolig	0	28	LNF
31 Steinreisberget	51	Fritidsbolig	0	51	LNF sone C1
44 Søndre Hørsjøen	390	Fritidsbolig	0	390	LNF
50 Nytomta	70	Fritidsbolig	0	52	LNF
53 Bæreia vest, område 5	30	Fritidsbolig	0	30	LNF
54 Bæreia nord, område 7	24	Fritidsbolig	0	24	LNF
55 Bæreia øst, område 8	110	Fritidsbolig	0	110	LNF
FRITIDSBOLIG SUM	853	Fritidsbolig	0	838	-
42 SIVA	47	Næring	47	0	Masseuttak
41 Byparken	4	Sentrumsformål	0	4	Friområde
43 Vardåsen høydebasseng	12	Offentlig tjenesteyting	0	12	LNF
21 Eskoleia	16	Industri	16	0	Bolig
17 og 20 Vingersjøen	22	Næring	0	22	LNF
46 Tilsving jernbane	100	Samferdselsformål	0	100	LNF A1
47 Hov-Rustadmyra	1250	Næring	0	1250	LNF A1

4 ¹ Granlitterterminalen	943	Næring	60	883	LNF
48 Granli vannbehandlingsanlegg	23	Næring/Annen bebyggelse og anlegg	0	23	LNF
30 Langtangen	7	Fritids- og turistformål	0	7	LNF
45 Austmarka kirke	1	Parkering	0	1	LNF
NÆRING OG SAMFERDSEL SUM	2 425	Næring og samferdsel	123	2 302	
SUM ALLE FORMÅL (rundet til nærmeste 100 daa)	3 684			3 384	-

Nye arealer for næring og samferdsel kan gi et arealbeslag på ca. 2300 daa. Hvis Granlitterterminalen ikke blir bygget ut blir arealbeslaget redusert med ca. 880 daa. Nye arealer for fritidsbolig gir et arealbeslag på ca. 830 daa, mens nye arealer og arealutvidelser for bolig gir et arealbeslag på drøyt 200 daa. Arealet til offentlige og privat tjenesteyting ved sykehuset utgjør 20 daa.

Til sammenligning var størrelsen på tettstedet Kongsvinger ca. 7900 – 8600 daa i 2017 (avhengig av om man legger til grunn gammel eller ny beregningsmåte hos SSB). Økningen i tettstedsareal fra år 2000 til 2017, forutsatt at man legger til grunn lik beregningsmåte for tettstedsareal i begge årene, var ca. 900 daa.

Arealbeslag utenfor tettstedene

Under er det lagt inn en tabell som viser estimert arealbeslag *utenfor* SSBs tettstedsgrenser som følge av nytt og gammelt plankart. Fremstillingen er interessant fordi den sier noe om arealforbruket som planene legger opp til, i tillegg til at arealer utenfor tettstedet normalt vil generere mer transportarbeid med bil, enn arealer innenfor tettstedet. Dette fordi arealene innenfor tettstedet normalt er mer sentrale.

Gammel plan ble utarbeidet etter gammel planlov, og med dertil andre tegneregler og formål. Det gjør at tallene for mange arealformål og arealer ikke alltid blir sammenlignbare. Derfor sammenligner vi kun bolig- og næringsareal. For sammenligningen av næringsareal har vi sammenstilt areal for *erverv* og *industri* i gammel plan, og sammenlignet med *næring* i ny plan. Oversikten gir altså ikke et fullstendig bilde av arealutviklingen på utsiden av tettstedet, men den er nyttig for å sammenligne endringen i lokaliseringen av bolig- og næringsareal.

Det er benyttet samme tettstedsgrænse (dagens) fra SSB for analyse av både nytt og gammelt plankart. Kongsvinger kommune har ifølge SSB to tettsteder: Kongsvinger byområde, og Roverud. I kommuneplanens samfunnsdel og planbeskrivelsen omtales i tillegg de følgende som tettsteder: Austmarka, Brandval og Lundersæter. I foreliggende arealberegning er de sistnevnte inkludert i *arealer utenfor tettstedene*.

Tabell 2: Arealbeslag knyttet til bolig og næringsformål i ny og gammel plan utenfor tettstedene Roverud og byen.

Arealer utenfor tettstedene Roverud og byen (SSB)	Ny plan: Sum areal	Gammel plan: Sum areal	Differanse Sum	Ny plan: Framtidig areal	Gammel plan: Framtidig areal	Differanse: Framtidig areal
Bolig	2 322	2 343	-21	1 245	1 374	-129

¹ Arealet er lagt ut som hvitt område for å signalisere at her er ikke planspørsmålet avkart enda. Forhandlinger pågår.

Næring	3 701	1 762	1 940	2 904	954	1 950
--------	-------	-------	--------------	-------	-----	--------------

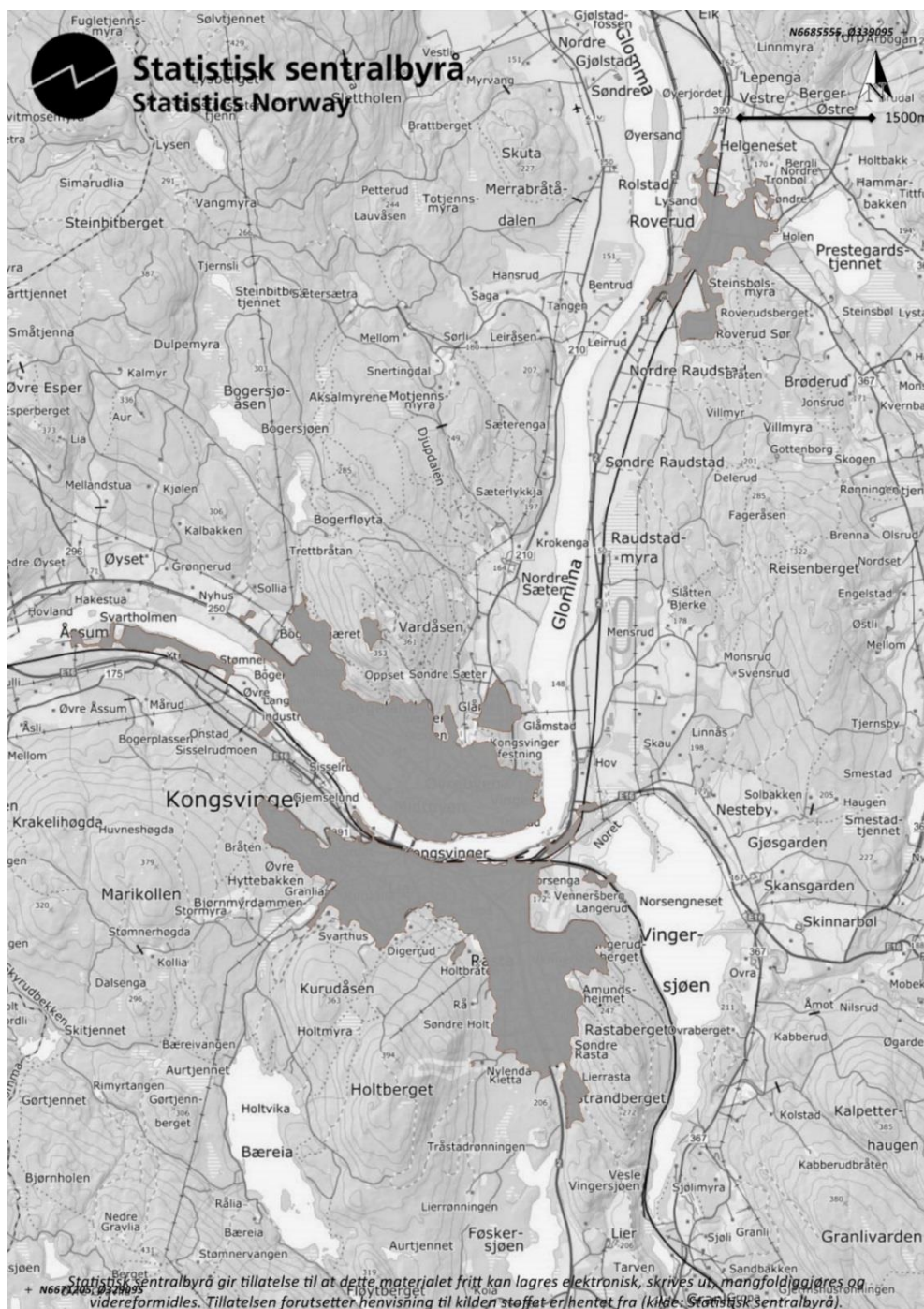
Tabellen viser at for bolig er den samlede endringen liten (ca. 20 daa). Framtidig areal er gått ned. Det henger sammen med at en del arealer er blitt bebygd og dermed gått fra *framtidig* til *eksisterende*. I tillegg er det lagt inn få nye byggefelt utenfor tettstedene slik de er definert av SSB (det vil si Kongsvinger og Roverud). I tillegg er det tatt ut arealer på Brandval. Videre er det foretatt en del justeringer av byggefelt, noe som virker i begge retninger.

For bolig virker det reduserte arealbeslaget i positiv retning i konsekvensvurderingen både når det gjelder transportbehov og arealforbruk.

For næring kjenner vi igjen utviklingen fra oversikten over arealinnspill. De nye næringsområdene gjør at arealbeslaget øker med ca. ²2000 daa sammenlignet med gammel plan.

Arealforbruket knyttet til næring trekker i negativ retning i konsekvensvurderingen. Dette er imidlertid snakk om nærings-/industriområder og regional samferdselsstruktur, som bør separeres fra tettstedsbebyggelsen av hensyn til omgivelsene. I et ABC-perspektiv trekker lokaliseringen dermed i positiv retning i konsekvensvurderingen.

² Se fotnote 1

Figur 1: kart fra Kart.ssb.no som illustrerer tettstedsavgrensningene i Kongsvinger (mørk grått). Arealer i tabell 2 (Arealbeslag utenfor tettstedet) over ligger altså utenfor disse avgrensningene.

En konsentrert sentrumskerne

I henhold til Kongsvinger 2050 skal sentrum nord gis en tydelig rolle som byens sentrumskerne. Sentrum syd forsterkes som knutepunkt og bydelscenter. Kunnskapsintensive arbeidsplasser lokaliseres i sentrum og spesielt til området ved Kongsvinger stasjon, og publikumsrettede funksjoner legges sentralt i byen. Arealkrevende virksomheter legges utenfor sentrum.

På nasjonalt nivå står handleturer for nærmere over en tredjedel av alle reiser (Reisevaneundersøkelsen 2013/2014), hvorav dagligvare står for ca. halvparten av disse.

Arbeidsreiser står for ca. 25 prosent av reisene. Lokalisering av handel og arbeids- og besøksintensive næringer har dermed betydelig innvirkning på transportarbeidet og -behovet. Som vist i mobilitetsanalysene for Kongsvinger (SVV, 2017) er sentrum det området som gir høyest gjennomsnittlig tilgjengelighet (det vil si tilgang til arbeidsplasser, varehandel og tjenester for de bosatte, og tilgang til kunder, ansatte, besøkende for virksomhetene) og dermed gir kortest gjennomsnittlig reisevei for befolkningen.

Som del av kommuneplanarbeidet er ABC-prinsippet er operasjonalisert for Kongsvinger. Konseptfundamentet er fulgt opp på følgende måte:

- Planens kart og bestemmelser legger opp til at utvikling av handel og sentrumsfunksjoner, herunder publikumsintensive funksjoner skjer i sentrumskjernen, fortrinnsvis på nordsiden av Glomma.
- Sentrum syd forsterkes som knutepunkt og bydelssenter. Ansatte- og besøksintensive virksomheter/arbeidsplasser (kontorer, tjenesteyting etc.) lokaliseres i sentrum og i området ved Kongsvinger stasjon.
- Utenfor sentrumsområdet begrenses kontorer til de som er tilknyttet virksomhetene som er der.
- Utenfor sentrumsområdet begrenses nyetablering av handel til plasskrevende virksomheter i områdene Stømner, Langeland og Rasta.

Dette trekker i positiv retning i konsekvensvurderingen.

Trafikkhierarkiet snus

Gitt gjeldende prognoser vil sentrale bygater i fremtiden bli belastet med støy og lokal luftforurensning, dersom ikke transporten i Kongsvinger endres i en mer miljøvennlig retning. Flesteparten av bilturene (80 prosent) som startet utenfor byområdet på hverdager (tirsdag morgen) skulle til byen. Nøkkelen til endring i trafikkbildet ligger derfor i å endre reisevaner, hvor styring av arealbruken er et viktig virkemiddel.

Parkeringspolitikken skal i tillegg stimulere til at veksten i persontransporten tas av kollektivtrafikk, sykkel og gange.

Tilrettelegging for gående og syklende, og lokaliseringen av boligområder, varehandel og tjenester påvirker den samlede tilgjengeligheten, og dermed muligheten for å gå og sykle i det daglige. Parkeringspolitikken påvirker det relative forholdet mellom tilgjengelighet for gange/sykkel, og bil.

- Krav til sykkelparkering og kvalitet på disse er økt
- Hovedsykkelnett for sykkel er revidert, lagt inn i plankartet, og er tilknyttet bestemmelser som stimulerer til ferdigstilling
- Nye utbyggingsområder har god kobling til bybussnettet.
- Parkeringsveilederen og -bestemmelser, sammen med fortettingen i sentrum, reduserer tilgangen på p-plasser og er dermed med på å styrke gange og sykkel som transportform.

Operasjonaliseringen av ABC-prinsippene nevnt over, sammen med parkeringspolitikken og tilgjengeliggjøringen for gående og syklende trekker i positiv retning i konsekvensvurderingen.

Arealer utenfor byområdet

Kongsvinger 2050 gjelder byområdet. I tillegg gjøres det i arealdelen også grep i øvrige deler av kommunen.

I kommunens tettsteder utenom byområdet, er det lagt til og fjernet boligområder. Den samlede effekten i areal- og transportsammenheng på kommunenivå vurderes som liten. Områder for spredt bolig- og fritidsbebyggelse (B- og C-områder i gammel plan) er innsnevret. Områder for spredt fritidsbebyggelse (D-områder) er tatt ut av planen i sin helhet.

De fleste arealer med mulighet for framtidig fritidsbebyggelse beholdes, og det legges ut ytterligere ca. 830 daa til framtidig fritidsbebyggelse. Dette har noe å si for arealforbruket per innbygger, men er av begrenset betydning for transportbehovet.

I tråd med den regionale arealstrategien for næring er det satt av areal for å etablere et nasjonalt transportknutepunkt for godstransport på bane. Det er avsatt areal for knutepunkt for gods og tømmer med tilgrensende næringsarealer på to lokaliseringer: ³Granli og Hov.

Som drøftet under overskriften Arealbeslag utenfor tettstedene trekker selve størrelsen på arealforbruket til næring i negativ retning i konsekvensvurderingen. Imidlertid er det snakk om såkalte C-næringer i ABC-sammenheng og regional samferdselsstruktur. Dette er områder som skal ligge separert fra tettstedsbebyggelsen. Dette trekker i positiv retning i konsekvensvurderingen.

Samlet drøfting SATP:

Kommuneplanen legger opp til lokalisering av detaljvarehandel, tjenesteytende virksomhet, og kontorer til sentrumsområdet. Sentrum er området med høyest tilgjengelighet og er derfor det stedet som i snitt gir kortest reisevei/tid og bygger opp under muligheten for gåing, sykling og grunnlaget for kollektivtilbudet. På sikt vil en slik strategi bygge opp under attraktiviteten for boligbygging sentralt i tettstedet, og dermed bidra til en samspillseffekt som styrker sentrumsområdet, og å redusere avhengigheten av bilen.

Dagligvare legges i tillegg til bydels- og lokalsentre noe som sikrer tilgang for gående og syklende lokalt. Plasskrevende virksomhet legges utenfor sentrum slik at sentrumsområdet reserveres for de mest areal- og besøksintensive næringene, samt boliger. Industri

Kommuneplanen legger ikke opp til nye store feltutbygginger utenfor tettstedene. De feltutbyggingene som kommer, ligger inne fra gammel plan, eller skjer i randsonen av eksisterende bystruktur, og bygger opp under kollektivtilbudet.

Det er lagt opp til byutvikling/transformasjon flere steder sentralt i byen, herunder på Langeland, Norsenga, m.fl., som tilrettelegger for at en økt andel av befolkningen kan bo sentralt i tettstedet, der bruk av gange og sykkel er mulig og attraktivt.

Nye arealer for næring og samferdsel gir et arealbeslag på ca. ⁴2300 daa. Nye arealer for fritidsbolig gir et arealbeslag på ca. 830 daa, mens nye arealer og arealutvidelser for bolig gir et arealbeslag på drøyt 200 daa.

Konsekvensvurdering

Planen legger opp til byutvikling/transformasjon til boliger sentralt i byområdet, og den legger ikke opp til nye store feltutbygginger utenfor tettstedene. De feltutbyggingene som kommer, ligger inne fra gammel plan, eller skjer i randsonen av eksisterende bystruktur, og bygger opp under kollektivtilbudet. Oppfølging av planen gjennom regulering og utbygging, vil dermed bidra til å redusere befolkningens transportbehov og øke muligheten for å bruke gange og sykkel. Grepene knyttet til bolig i planen, både når det gjelder transportbehov og arealforbruk trekker konsekvensvurderingen i positiv retning. Ved å ta ut flere av de framtidige utbyggingsfeltene for bolig fra gammel plan ville det gitt ytterligere positiv effekt.

Lokalisering av handel, tjenester, kontor og industri følger ABC-prinsippet. Besøksintensive næringer og kontorer som utgjør hovedtyngden av reiser og transportbehov, legges primært til sentrumsområdet. Regionale næringsarealer som er mer forbundet med industri, herunder tømmerterminal og ny tilsving for jernbane, legges utenfor tettstedene. Dermed beslaglegger ikke disse virksomhetene areal som kunne vært benyttet til høyere arealutnyttelse sentralt, og man

³ Se fotnote 1

⁴ Se fotnote 1

unngår konflikt mellom bolig og industri. Oppfølgingen av ABC-prinsippet trekker konsekvensvurderingen lenger ut på den positive enden av konsekvensskalaen.

Selve arealforbruket/beslaget til næring/samferdsel og fritidsbolig er stort (til sammen ca. 3000 daa.). Det trekker i negativ retning. Imidlertid har det liten innvirkning på transportbehovet.

I sum vurderes effekten for samordnet areal- og transportplanlegging, herunder arealforbruk, som liten positiv.

2 Klima og energi

Transport og oppvarming er blant de to viktigste kildene til energibruk og utslipp. Transport er omtalt i kapittelet over. Dette kapittelet fokuserer derfor på de ulike anleggene for oppvarming. Transport omtales der det er spesielt relevant.

Planen legger opp til et nytt fjernvarmeanlegg for Eidsiva. Eidsiva Bioenergi drifter fjernvarmeanlegget i Kongsvinger. Det er behov for å utvikle varmeproduksjonen med en ny hovedsentral som skal erstatte varmeproduksjonen på Norsenga Kornsilø, samt øke biokapasiteten totalt i Kongsvinger for å kunne ha kapasitet til den økte energileveransen som antas å skje framover i Kongsvinger. Ved å benytte returtre og skogsflis vil anlegget benytte et lokalt brensel fra Kongsvinger og omegn. Dette brenselet blir i dag transportert ut av regionen med de utslipp det medfører.

Videre er det lagt opp til å bygge et biorensanlegg i regi av GIVAS. Anlegget skal ta imot avløpslam fra rensanlegg fra åtte ulike kommuner i regionen, for behandling. Avløpslammet blir «hygienisert» og «stabilisert». «Hygienisert» betyr en oppvarming slik at det blir fritt for bakterier og plantesykdommer. «Stabilisert» betyr at det nedbrytes (ferdig råtnet). Prosessene ender i foredlet biogass, som er planlagt å selges til Eidsiva Fjernvarmeanlegg. Forslaget slår positivt ut mtp. klimagassutslipp, fordi det bidrar til å kunne utnytte biogass og redusere bruk av fossilt brennstoff.

Det er et nasjonalt mål å overføre godstransport fra vei til bane. Samlokalisering av tømmerterminal og næringsområder til Hov-Rustadmyra eller Granli, samt Tilsving som vil effektivisere driften, legger til rette for at en større andel av godset kan transporteres på bane framfor med lastebil på vei. Dette trekker konsekvensvurderingen i positiv retning.

Utbygging av Hov-Rustadmyra medfører utbygging av inntil 400 daa torv- og myrområder. Slike områder har viktige funksjoner for lagring av karbon. Drenering av myr for utbygging innebærer derfor relativt store klimagassutslipp sammenlignet med utbygging på andre arealtyper. Dette trekker konsekvensvurderingen i noe negativ retning.

Videre er det i planen lagt inn en generell bestemmelse om klima og energi. Denne er ment å gi et insentiv til å vurdere energiløsninger tidlig i planleggingen, noe som trekker konsekvensvurderingen i positiv retning.

Samlet vurderes konsekvensen for klima og energi som positiv.

3 Kulturminner og kulturmiljø

Det er et nasjonalt mål at det årlige tapet av verneverdige kulturminner og kulturmiljøer skal minimaliseres. Innen 2020 skal tapet ikke overstige 0,5 prosent årlig, jf. Stortingsmeldingen *Leve med kulturminner*.

De nye utbyggingsområdene i planen medfører i liten grad negative konsekvenser for kulturminner, med unntak av foreslått utbygging/råstoffutvinning på ⁵Granlitterterminalen som vil medføre at et automatisk fredet kulturminne (kullgrop) går tapt.

Fortetting og transformasjon sentralt i byområdet vil kunne øke presset på kulturminner og kulturmiljø. Arealplanen inneholder imidlertid en rekke retningslinjer, bestemmelser og hensynssoner som sikrer hensynet til kulturminner i plan- og byggesaksbehandlingen. Noe er en videreføring fra kommuneplanen 2010 – 2021 og sentrumsplanen, men mye er også nytt som følge av bl.a. arbeidet med kommunedelplan for kulturminner. Det er lagt inn hensynssone for bevaring av kulturmiljø på flere nye bygninger og anlegg enn i forrige plan, spesielt i sentrum. Det er også lagt inn en ny hensynssone på NB!-området i Øvrebyen som skal sikre at de generelle bestemmelsene knyttet til kulturminner og kulturmiljø skal vektlegges ekstra sterkt her. Disse grepene innebærer en styrking av kulturminnevernet, og vil bidra til å sikre verdiene også når de er under press.

Planens konsekvens for kulturminner og kulturmiljø vurderes samlet sett som liten positiv. Det vises imidlertid til vurdering av landskapsbilde nedenfor.

4 Landskapsbilde

Som beskrevet i planbeskrivelsens kap. 7.1 har hensynet til silhuetten i de skogkledde åsene rundt byen vært sentralt i definering av langsiktig byvekstgrense. Det er også tatt inn bestemmelser i planen som sikrer at hensynet til Glomma, siktlinjer og identitetsskapende elementer som festningen og Øvrebyen ivaretas i plan- og byggesaksbehandlingen. Disse grepene trekker konsekvensvurderingen i positiv retning selv om to nye boligområder kan utfordre dette.

Samtidig har noen av de nye utbyggingsområdene potensielt negative konsekvenser med hensyn til landskapsbilde. Det gjelder særlig Hov-Rustadmyra og ⁶Granlitterterminalen. Dette er store arealer hvor det åpnes for tunge inngrep, som industri, gods-/tømmerterminal og råstoffuttak. Hov-Rustadmyra, med sin beliggenhet nær byen er utfordrende, og kan bli synlig fra festningen noe som vil være uheldig for opplevelsen av kulturlandskapet sett fra denne. For begge områdene bør landskapsbilde utredes i reguleringsplansammenheng, og det bør vurderes avbøtende tiltak.

Friområdet Sykehuskogen utgjør en viktig del av bylandskapet og bidrar med grønnstruktur som er et viktig element i en by som skal fortettes. Nedbygging av deler av denne vurderes som negativt.

Konsekvensen med hensyn til landskapsbilde vurderes samlet sett som liten negativ.

5 Naturmiljø

Tre av de nye utbyggingsområdene i planen berører registrert naturmangfold av høy verneverdi:

- Hov-Rustadmyra: I og like utenfor utredningsområdet er det registrert trede fuglearter som hortulan (CR), vipe (EN) og storspove (VU). Noen av registreringene er gamle og det er usikkert i hvilken grad arealene har en reell økologisk funksjon og i hvilken grad tiltaket ev. vil påvirke rødlisteartene.

⁵ Se fotnote 1

⁶ Se fotnote 1

- Tilsving Norsenga: det er registrert åkerrikse (CR) nordøst for traséen og traséen krysser registrert deltaområde (Vingersjøen, verdi svært viktig/A).
- ⁷Granlitterminalen: Forslaget medfører arealbeslag i to lokaliteter med gammel barskog (hhv. C- og B-verdi), en lokalitet med naturbeitemark (C-verdi) og Gropatjernet (B-verdi). Det er registrert en rekke rødlistearter (primært planter og insekter) som antagelig vil bli negativt berørt.

Alle de overnevnte fugleartene (åkerrikse, hortulan, vipe og storspove) har sterk bestandsnedgang i Norge, og er tilknyttet jordbrukslandskapet/kulturlandskapet. Bit-for-bit nedbygging av landbruksareal er over tid er med på å begrense leveområdene og hekkeområdene til disse artene, og virker sammen med andre negative effekter som endrede driftsformer i landbruket, færre kantsoner, gjengroing av marginale jordbruksareal, drenering og sprøyting.

Naturtypen delta er en truet naturtype (vurdert som sårbar, VU, på norsk rødliste for naturtyper). I naturbase beskrives deltaområdet Vingersjøen som et meget viktig funksjonsområde for våtmarkstilknyttet fugl. Deltaområdet med omkringliggende sumpeng og kantskog vurderes på grunnlag av størrelse, utforming og artsinventar som klart nasjonalt viktig og det er registrert en rekke rødlistede planter her.

Foringelse av deltaet vil være uheldig både i seg selv (pga. inngrepet i rødlistet naturtype), og sett i sammenheng med utbygging av Hov-Rustadmyra, da disse utbyggingene samlet kan ha nokså negative konsekvenser for de truede fugleartene.

Det er imidlertid usikkert i hvilken grad naturverdiene vil bli påvirket. Det bør gjennomføres naturkartlegging i områdene i reguleringsplanfase, og utforming og plassering av tiltak bør tilpasses for å ivareta naturverdiene i størst mulig grad.

Forslaget om å bygge ned deler av Sykehuskogen vurderes som negativt. Det er ikke registrert naturverdier, men området har stor verdi som en del av grønt nærmiljø. Utbygging av de tre områdene ved Bæreia vil medføre økt ferdsel som kan påvirke fuglefaunaen.

Generelle bestemmelser lagt inn i planen, jf. planbeskrivelsens kap. 12.1, bidrar til å sikre verdifull grønnstruktur og vegetasjon, samt hensynet til vannmiljø med tilgrensende områder, ved regulering og byggetiltak. Dette trekker konsekvensvurderingen i positiv retning, men kan ikke kompensere for konsekvensene nevnt ovenfor.

Konsekvensen med hensyn til naturmiljø vurderes samlet sett som middels negativ.

6 Landbruk og ressurser

Planen innebærer mulighet for å bygge ned totalt ca. 190 daa fulldyrka jord. Dette er en netto reduksjon på ca. 130 daa sammenlignet med kommuneplanen 2010 – 2021.

Det nasjonale målet er at den årlige omdisponeringen av dyrka jord skal være maksimalt 4000 daa, jf. Nasjonal jordvernstrategi. En enkel og jevn fordeling av dette arealet på antall kommuner i Norge (422 stk per 1. januar 2018) gir en omdisponering per kommune på ca. 9 daa per år. Dette tallet er ikke en fasit på hvor mye hver kommune kan omdisponere, men gjennomsnittet for enkeltkommuner dersom vi skal nå det nasjonale målet.

En jevn årlig nedbygging av de 190 daa fulldyrka jord fordelt på kommuneplanperioden på 12 år, gir en nedbygging på om lag 16 daa i året. Mye av dette har imidlertid utbyggingsformål i gjeldende plan og er omfattet av reguleringsplan, og må derfor betraktes som allerede omdisponert.

⁷ Se fotnote 1

Mesteparten av økningen i forbruket av dyrka jord skyldes utbyggingene på Hov-Rustadmyra, ⁸Granlitterminalen og etablering av tilsving mellom Solørbanen og Grensebanen (kalt tilsving Norsenga i KU av enkeltvise arealinns spill). Alle disse er større nærings- og/eller infrastrukturtiltak som bl.a. vil forbedre mulighetene til å få gods over på jernbane. Både etablering av tilsving, flytting av tømmerterminalen ut av byen og tilrettelegging for banebasert gods er samferdselstiltak av nasjonal betydning forankret i Godspakke innlandet. Tiltakene vil også kunne ha viktige ringvirkninger for næringsutvikling i Kongsvingerregionen, og da særlig satsingen på bioøkonomi, logistikk og industri. Dette er næringer hvor regionen har konkurransefortrinn, og som regionen skal satse på iht. vedtatt arealstrategi for næringsområder.

Planen har negative konsekvenser for landbruk og ressurser pga. nedbygging av dyrka jord og skog. Samtidig vil planen kunne styrke satsingen på bioøkonomi og andre næringer, og slik bidra til at Kongsvingerregionen når målet om en netto vekst på 100 arbeidsplasser per år. Den vil også gi et viktig bidrag til nasjonalt klimaregnskap ved å få mer gods over på bane, jf. vurderingen av klima og energi. Det kan derfor forsvares at noe jord- og skogressurser bygges ned. Dette er også i tråd med kommuneplanens samfunnsdel, som sier at hensynet til LNF-verdier i noen tilfeller må vurderes opp mot viktige samfunnsinteresser og/eller positivt nasjonalt klimaregnskap.

Planen inneholder krav om plan for disponering/flytting av matjord i planer hvor omdisponering ikke kan unngås, noe som virker avbøtende.

Planen tilrettelegger videre for at en del råstoffressurser kan utnyttes bedre. Det er særlig uttakene ved ⁹Granlitterminalen som bidrar til dette. Samtidig medfører endringene her at det kan drives intensivt aktivitet i et område med svært viktige grunnvannsressurser (Granli grunnvannskilde, som er drikkevannskilde for Grue og Kongsvinger kommune). Det er avgjørende at hensynet til drikkevannskilden ivaretas i reguleringsplanleggingen, slik at ikke denne viktige ressursen forringes.

Konsekvensen med hensyn til landbruk og ressurser vurderes samlet sett som middels negativ.

7 Friluftsliv og nærmiljø, herunder barn og unges interesser

Samordnet areal- og transportplanlegging har vært et viktig premiss for planarbeidet, noe som har positiv konsekvens for friluftslivet ved at det reduserer presset på de store, sammenhengende friluftsområdene. Den langsiktige byvekstgrensen/markagrensen vil kunne bidra til at det disse arealene bevares også på lang sikt. Videre sikrer planforslaget at friområdene i og nær tettstedene, samt grønne korridorer ut mot marka, bevares og styrkes, både gjennom arealformål og bestemmelser. Lett tilgjengelige utearealer er viktig for folk i hverdagen, spesielt barn og unge, samt mennesker med nedsatt funksjonsevne. Videre er det utarbeidet nye bestemmelser og retningslinjer om minste uteoppholdsareal for å fremme fortetting sentralt i Kongsvinger samtidig som bokvalitet og lekearealer ivaretas. Det er lagt også lagt inn retningslinjer som sikrer at RPR for barn og unge legges til grunn i planleggingen.

Det at planen fokuserer på fortetting og styrker mulighetene for å gå, sykle og bruke kollektivtransport, er positivt for barn og unges oppvekstvilkår. Det gjør det lettere for barn og unge å komme seg rundt på egenhånd, besøke venner, delta på fritidsaktiviteter, etc. uten å måtte kjøres av foreldrene.

Forslag om hotell vest i Byparken innebærer at deler av en viktig grønn lunge i byen bebygges. Samtidig er deler av parken i nord regulert til hotell i dag, og det er stilt krav om at dette tilbakeføres til park hvis arealet i vest bygges ut. Ved omdisponering av arealer avsatt til

⁸ Se fotnote 1

⁹ Se fotnote 1

fellesareal/friområde og som er i bruk til lek, skal det i henhold til RPR for barn og unge skaffes fullverdig erstatning. Her bør det derfor gjøres en vurdering på reguleringsplannivå av attraktiviteten av det man ev. bygger ned, opp mot det man ev. tilbakefører til park Arealendringen i Byparken har noe negative konsekvenser for temaet.

Formannskapet har foreslått å avsette deler av sykehuskogen til fremtidig arealer for offentlig og privat tjenesteyting. Arealdelen tilrettelegger for en stor grad av fortetting. I en slik strategi er det viktig å ta vare på og forsterke de grønne elementene i byen. En nedbygging av sykehuskogen vurderes som uheldig.

Formannskapet har også foreslått å avsette tre områder til hyttebygging ved Bæreia. Bæreia ligger nært sentrum og det er store friluftsinnteresser knyttet til området. Hyttebygging i dette området vurderes som utfordrende i forhold til det perspektivet.

Samlet sett vurderes konsekvensene for nærmiljø, friluftsliv og barn og unges interesser som middels negativ i det planforslaget som legges ut på høring.

8 Befolkningens helse

Folkehelse er et komplekst tema som påvirkes av mange sider ved arealplanleggingen, og har grensesnitt til mange av de foregående temaene. I det følgende gjøres en overordnet vurdering av planens virkninger mht. de mest relevante forholdene:

Tilrettelegging for fysisk aktivitet

Arealplanlegging er et viktig virkemiddel for å tilrettelegge for fysisk aktivitet gjennom å ta vare på friluftsområder, friområder og idrettsarealer. I rådmannens forslag sikrer planen i stor grad disse arealene. Planens satsing på gange og sykkel som transportform, og et utbyggingsmønster som bygger oppunder dette, gjør det lettere å være fysisk aktiv i hverdagen.

Rådmannens forslag vurderes å ha positiv konsekvens når det gjelder tilrettelegging for fysisk aktivitet.

Formannskapetets forslag om hytteområder rundt Bæreia vurderes som nøytralt i forhold til dette temaet. Forslaget om nedbygging av deler av sykehuskogen vurderes som liten negativ. I sum vurderes formannskapetets forslag som nøytralt.

Levekår, bomiljø og tilgang på tjenester

Fortetting rundt tettstedene og tilrettelegging for nærsentre har positiv konsekvens ved at det øker menneskers tilgang på tjenester, mulighet til å delta i samfunnet og komme seg rundt på egenhånd, uavhengig av alder og funksjonsevne. Dette vil være viktig for kommunen i årene framover med en økende andel eldre.

Planen legger opp til variert boligsammensetning i alle skolekretser. Dette gir den enkelte større mulighet til å bytte bolig i takt med livets faser, uten å måtte flytte langt. Dessuten letter det mulighetene for integrering og variert befolkningssammensetning, og muliggjør en god spredning av botilbudet for vanskeligstilte. Disse grepene har positiv konsekvens med tanke på å skape gode levekår og bomiljø for alle grupper i samfunnet.

Det er også lagt inn bestemmelser i planen som sikrer at universell utforming ivaretas i reguleringsplanleggingen, og at eldre kan bo hjemme så lenge som mulig.

Støy

Vegtrafikk og jernbane er de viktigste kildene til støy i Norge i dag. Det er et nasjonalt mål at støyplagen skal reduseres med 10 prosent innen 2020 i forhold til 1999.

Det er lagt inn avvikssone for støy i Kongsvinger sentrum. Den omfatter fortettings- og transformasjonsområdene nærmest jernbanestasjonen. Avvikssonen er et unntaksområde der støyfølsom arealbruk kan tillates tross høy støybelastning, dersom en rekke støyreducerende tiltak gjennomføres. Sonen er lagt inn for å fremme et miljøvennlig og bymessig utbyggingsmønster som genererer mindre biltrafikk på sikt.

Det at denne sonen legges inn i planen trekker konsekvensvurderingen i negativ retning. Det er imidlertid lagt inn en forutsetning i bestemmelsene om at alle boenheter innenfor avvikssonen skal være gjennomgående og ha en stille side, og at minimum halvparten av oppholdsrom, og minst ett soverom, skal vende mot stille side. Det er videre stilt krav til at støynivå på uteoppholdsarealer skal være under anbefalt grense.

Luftkvalitet

Det er lagt inn bestemmelser i planen som sikrer at tiltak planlegges slik at luftkvalitet blir tilfredsstillende ute og inne.

Samlet vurdering av konsekvenser for befolkningens helse

På de fleste områder har planforslaget positiv konsekvens for befolkningens helse. Det at avvikssonen for støy er lagt inn i planen trekker imidlertid i noe negativ retning. Den samlede konsekvensen av rådmannens forslag vurderes likevel som positiv, pga. positive grep for å fremme fysisk aktivitet og gode levekår og bomiljø.

Den samlede virkningen av planforslaget vurderes som nøytralt.

9 Risiko og sårbarhet

Det er utarbeidet ROS-analyse av planen som følger som eget vedlegg. Konklusjonene gjengis her:

I analysen er det tatt utgangspunkt i sjekklister for ROS-analyse fra Kongsvinger kommune. Alle nye utbyggingsområder av et visst omfang er analysert. Det er vurdert 11 aktuelle risikoforhold og uønskede hendelser, som vil kunne medføre konsekvenser enten for liv og helse, stabilitet, materielle verdier og/eller miljø:

1. Forurensning av drikkevann
2. Akutt forurensning
3. Lokal forurensning, støy- og støveksposering mot boligområder
4. Elveflom/flom i vassdrag
5. Overvannsflom
6. Ras, skred og kvikkleire
7. Radon
8. Brann
9. Trafikkulykker
10. Forurensning i grunn
11. Utbygging nært kraftlinjer

Det er gjort en generell, overordnet vurdering av de aktuelle risikoforholdene, og videre vurdert for hvert innspillsområde hvilke risiko- og sårbarhetsforhold som har betydning for bruken av området.

Ett av risikoforholdene er vurdert å utgjøre en uakseptabel risiko (rødt område). Dette gjelder hendelse med ID 1 - Forurensning av drikkevann. Det vil være nødvendig med en mer detaljert risiko- og sårbarhetsanalyse for innspillsområde 4 Granlitterterminalen for å redusere risiko for utslipp e.l. med konsekvenser for drikkevann.

Videre er det for innspillsområde 17 og 20 - Vingersjøvegen vurdert slik at det er flere alvorlige risikoforhold, som må vurderes detaljert og i sammenheng for å kunne unngå uønskede

hendelser. Dette omfatter bl.a. risiko for flom, utbygging nært kraftlinje og brann. Det er foreslått flere aktuelle tiltak som vil kunne bidra til å redusere risiko.

De øvrige 10 hendelsene er vurdert å utgjøre en betydelig risiko (gult område). For alle disse hendelsene er det foreslått videre tiltak for oppfølging. For alle innspillsområdene forutsettes det at det gjennom utarbeidelse av reguleringsplaner gjennomføres egne, mer detaljerte ROS-analyser som vil kunne avklare reell fare nærmere.

ROS-analysen har for alle risikoforhold og innspillsområder foreslått videre tiltak for oppfølging. Gjennom oppfølging av de foreslåtte tiltakene, enten i forbindelse med videre planlegging, detaljprosjektering av bygg eller oppfølging i anleggsfase vurderes det at risikoen vil kunne ivaretas, og antatt risikonivå etter dette vil være akseptabelt eller så lavt som mulig i henhold til slik løsningene er foreslått og foreligger.

Konklusjon

Oppsummert vurderes planforslaget å ha følgende konsekvenser for miljø og samfunn:

Utredningstema	Begrunnelse	Konsekvens
Samordnet areal- og transportplanlegging	Lokalisering av handel, tjenester, kontor og industri følger ABC-prinsippet. Videre legges det opp til byutvikling/transformasjon til boliger sentralt i tettstedet. Nevnte punkter slår positivt ut. De feltutbyggingene som kommer, ligger inne fra gammel plan, eller skjer i randsonen av eksisterende bystruktur. De store nye industri- og samferdselsarealene har liten innvirkning på befolkningens transportbehov og er positivt for muligheten for å overføre gods til bane, men medfører et stort arealbeslag som gjør at konsekvensene i SATP ikke er udelte positive.	Liten positiv
Klima og energi	Fjernvarmeanlegg for Eidsiva slår positivt ut ettersom returtrø og skogsflis kan tas i bruk til oppvarming lokalt. Biorensanlegg slår positivt ut mtp. klimagassutslipp, fordi det bidrar til å kunne utnytte biogass og redusere bruk av fossilt brennstoff. Etablering av gods-/tømmerterminal med tilgrensende industriområder, tilrettelegger for overføring av godstransport fra vei til bane i tråd med nasjonale og regionale målsetninger.	Positiv
Kulturminner og kulturmiljø	De nye utbyggingsområdene i planen medfører i liten grad negative konsekvenser for kulturminner. Det er lagt inn generelle bestemmelser som skal sikre kulturminnevernet i plan- og byggesaksbehandlingen. Videre er det lagt inn hensynssone for bevaring av kulturmiljø på flere bygninger og anlegg og ny hensynssone på NB!-området i Øvrebyen.	Liten positiv
Landskapsbilde	Noen av de nye utbyggingsområdene, særlig Granlitterminalen og Hov-Rustadmyra, er store arealer hvor det åpnes for tunge inngrep. Sistnevnte kan bli synlig fra festningen.	Liten negativ
Naturmiljø	Utbygging på Hov-Rustadmyra, Tilsving Norsenga og Granlitterminalen berører verdifullt naturmangfold. Påvirkningen er usikker, men konsekvensen vurderes likevel som middels negativ. Sykehuset har stor verdi som en del av grønt nærmiljø, og utbygging her vurderes som uheldig.	Middels negativ
Landbruk og ressurser	Planforslaget legger opp til omdisponering av ca. 130 daa mindre fulldyrka jord enn i tidligere plan. Mesteparten av omdisponeringen skyldes utbyggingene på Hov-Rustadmyra, ¹⁰ Granlitterminalen og etablering av tilsving mellom Solørbanen og Grensebanen. Til sammen muliggjør planen nedbygging av ca. 190 daa fulldyrka jord.	Middels Negativ
Friluftsliv og nærmiljø, herunder barn og unges interesser	Tett utbyggingsmønster og satsing på gange, sykkel og kollektiv reduserer presset på friluftsområdene og bedrer mulighetene for bl.a. barn og unge til å komme seg rundt på egenhånd. Tettstedsnære friområder ivaretas i stor grad med unntak av sykehuskogen og områder ved Bæreia. Dette er områder som er definert som svært viktige friområder, og konsekvensen av å bygge dette ned vurderes som stor negativ. I sum vurderes konsekvensen som innenfor dette tema som middels negativ.	Middels negativ
Befolkningens helse	Planen har mange gode grep som gir positive virkninger. Det er lagt inn avvikkssone for støy som trekker i negativ retning. Det er foreslått positive grep for å fremme fysisk aktivitet og gode levekår og bomiljø. Forslaget om nedbygging av deler av sykehuskogen som er vurderes som liten negativ. I sum vurderes formannskapetets forslag som nøytralt.	Nøytral

¹⁰ Se fotnote 1

